

İzmir Akdeniz Akademisi'nden / From the Izmir Mediterranean Academy

Üzümün Akdeniz'deki Yolculuğu

İzmir Akdeniz Akademisi Tarih Birimi'nin faaliyetleri, İzmir tarihine Akdeniz perspektifi ile bakarak kent tarihini yeniden düşünmeye sevk edecek ama aynı zamanda da toplumun farklı kesimlerini kavrayacak şekilde katılımcılığın ön planda olduğu toplantılar düzenlemeye odaklanıyor. Bu çerçevede Akdeniz deyince akla gelen, antik çağlardan günümüze coğrafya ve toplumun farklı kesimlerini kesen “zeytin” 2015’de, “üzüm” ise 2016’da düzenlenen konferans serilerinin (“Zeytinin/Üzümün Akdeniz’deki Yolculuğu”) ana başlığını ve sorunsalını oluşturdu.

“Üzümün Akdeniz’deki Yolculuğu”nun bahar dönemindeki ilk konferansı 16 Nisan 2016’da Prof. Dr. Ergün Laflı ve Yrd. Doç. Dr. Ahmet Uhri’nin katılımıyla “Tarih Öncesi ve Antik Çağlarda Üzüm, Bağcılık ve Şarapçılık” alt başlığı, ikincisi ise 14 Mayıs 2016’da Prof. Dr. Yaşar Uysal, Doç. Dr. Alp Yücel Kaya ve Dr. Hülya Uysal’ın katılımıyla “1980 Sonrası ve Günümüzde Üzüm Bağcılık ve Şarapçılık” alt başlığı ile gerçekleştirildi. Özellikle ilk toplantıda verilen bilgiler ışığında üzüm Akdeniz’in sınırlarını daha dikkatli düşünmemizi sağladı. Çünkü son araştırma sonuçlarına göre üzümün ilk yetiştiği coğrafya olarak Ermenistan ve Gürcistan belirlenmiş, bu da bizim Akdeniz’i aslında Karadeniz’i de içeren Büyük Akdeniz olarak düşünmemiz gerektiğini ortaya koydu. Diğer taraftan yine aynı toplantıda Akdeniz deyince akla gelen iki ürün olan zeytin ve üzümüne dair önemli bir fark ortaya çıktı: Zeytin yetiştiği iklim şartları dolayısıyla tarih boyunca bize Akdeniz coğrafyasının sınırlarını verip

tanımlarken, üzüm aynı nedenle bizi coğrafyadan bağımsızlaştırıyor fakat tarihsel perspektifte bizi Akdeniz uygarlıklarıyla buluşturuyor. Üzüm Kuzey Avrupa’da da yetişebiliyor ama Yunan ve Roma uygarlıkları üzüm ve şarapsız düşünemiyor.

Arkeolojik olarak üzümüne dair bilgilerimiz şarap üretimi ve ticareti ile sınırlı olduğundan, kaplar ve amforaları içeren maddi kültür çalışmaları konu ile ilgili tartışmalarda egemen. Ama Ahmet Uhri’nin veciz “biz ezilenlerden yana olduğumuz için üzümü seviz” sözüne rağmen, bağcılık ve şarapçılıktaki emek kullanımına dair bilgilerimiz neredeyse yok. Genel olarak antik çağlarda büyük toprak tasarrufuna bağımlı olarak köle emeği kullanımının üzüm işlerinde de hâkim olduğu yalnızca öngörülebiliyor. Buna rağmen bağcılığın günümüzdeki durumu göz önüne alınırsa en fazla şeyi emek kullanımı ve üreticinin durumu üzerine söylemek mümkün ki bunu da ikinci toplantıda daha çok tartışmak fırsatı oldu. Bunun de için genelden özele inmek gerekti: Kapitalizmin 1970’lerden bu yana içinde yaşadığı bunalım sermayenin kârlılık arayışı çerçevesinde iktisadi rasyonaliteyi her alana egemen kılmayı hedefleyen neo-liberal politikaları (deregülasyon, özelleştirme, finansallaşma ve “küreselleşme”) gündeme getirmesi, kalkınmacı dönemin görece olarak korunaklı dünyasını yıkıma uğrattı ve bu yıkımdan en fazla etkilenen sektörlerden birisi tarım oldu. Türkiye’de bu dönüşüm 2000 yılında uygulamaya konulan Tarım Reformu Uygulama Projesi ile ivme kazandı, tarımsal yapı ve özellikle istihdamın görülmedik bir hızla çözülmesine neden oldu. İzmir, Manisa ve Denizli’deki üzüm

üreticileri fiyat-maliyet makasının giderek aleyhlerine açıldığını gördüler. Lehlerine döneceği umuduyla borçlandılar. Borçlarını döndürmeye çalıştılar. Sofralık, kurutmalık ve şaraplık üzüm üretimi arasında sürekli arayış halinde oldular. Tarım dışı gelir arayışına girdiler; ellerindeki sermaye ve kaynakları tüketmeye başladılar. Bazıları mülksüzleşmeden üretimi bırakıp tarım içi ve dışı işgücüne dahil olurken, bazıları da klasik proleterleşme sürecini izleyip mülksüzleşerek tarım içi ve dışı işgücüne dahil oldu.

Akdeniz'in Kıyısında: Tarihsel Perspektifte İzmir Körfezi

Kapitalizmin 1970'lerden bu yana yaşadığı uzun bunalım, kârlılık arayışındaki sermayenin doğayı sınırsız yağmalanacak bir ekonomik kaynağa indirgemesini gündeme getirdi. Akdeniz bu kriz ve yağma sürecinden en fazla etkilenen coğrafyalardan biri olurken, "İzmir Körfezi'ne bu etkinin derecesi ne oldu?" sorusu, ileride izlenecek politikalara yönelik tarihsel perspektifi de göz ardı etmeyen bir durum tespitini zorunlu kılıyor. Bu çerçevede İzmir Akdeniz Akademisi 2016'da "Akdeniz'in Kıyısında İzmir Körfezi" başlıklı bir konferans serisini gündemine aldı. Bu seri içinde 21 Mayıs 2016'da "Akdeniz'in Kıyısında Tarihsel Perspektifte İzmir Körfezi" başlıklı oturumda antik çağlardan günümüze kadar İzmir'in Körfez'le etkileşimi kentin mekânsal gelişimi demografik ve toplumsal dönüşümle birlikte Yrd. Doç. Dr. Akın Ersoy, Doç. Dr. Arife Karadağ, Prof. Dr. Cana Bilsel, Prof. Dr. Engin Berber tarafından tartışıldı.

Yapılan konuşmalarda İzmir'in Körfez'deki gelişiminde antik çağlardan itibaren deniz, nehirler, vadiler ve ovalarla birlikte doğanın şekillendirici olduğu, ama doğanın yön verdiği kentin mekânsal gelişiminin 17. yüzyıl

sonrası insan ve ticaret akımları ile tam aksine doğayı şekillendirmeye başladığı ortaya konuldu. 19. yüzyılda toplumsal ve mekânsal dönüşüm hız kazanırken Gediz'in yatağının değiştirilmesi, demiryolları ve liman inşası, tren, tramvay ve deniz hatları ulaşımının başlaması İzmirililerin Körfez kullanımını Göztepe'den Karşıyaka'ya, Buca'dan Bornova'ya yoğunlaştırdı. 20. yüzyıldaki tüm toplumsal ve mekânsal dönüşümlerle birlikte benzer hızlı bir ivme 2000'li yıllarda yaşandı: Kordonboyu'nun doldurulması ve Agora kazısı ile kent merkezindeki kamusal alanın genişlemesi; Bayraklı ve Narlıdere'de çok katlı ve lüks konutların inşasıyla yeni yerleşim merkezlerinin oluşumu; Körfez çevresinde yavaş da olsa süregelen mutenalaştırma ve kentsel dönüşüm çalışmaları; İZBAN ve metroya ek olarak Körfez sahil şeridini Fahrettin Altay'dan Bornova'ya saracak tramvayın süregelen inşası; limanın taşınması...

Tüm bu gelişmelerle birlikte toplantıda Prof. Berber'in tartıştığı 19. ve 20. yüzyıllarda yaşanan toplumsal dönüşüm önemli bir tespit içermekteydi. İzmir, körfez çevresindeki balıkçılık, tarım, sanayi, madencilik ve ticaretle birlikte bir işçi ve emekçi kenttir: Körfez boyunca üzüm ve zeytin ziraatı ve bununla ilgili sanayide antik çağlardan bu yana çalışan köylüler, işçiler; Körfez balıkçıları ve midyecileri; Foça'da şap ve taş madenleri işçileri; Çamlaraltı tuzlasının işçileri; Yelki, Kavacık, Efemçukuru, Karşıyaka'daki malakit, altın, simli kurşun madenleri işçileri; tütün işçileri; liman işçileri... İzmir'in 17. yüzyıl sonrası bir liman kenti olarak gelişimi özellikle gayrimüslimler ve Levantenlerin, bir başka deyişle gelişmekte olan burjuvazinin, yürüttüğü ticari ve sınai faaliyetler çerçevesinde incelenir ama toplantıda ortaya konan bu yeni tespit bu klasik şemayı tamamen tersine çevirmekle kalmıyor, İzmir tarihinin yeni

bir perspektifle tartışılmasını gündeme getiriyor.

Uluslararası Börklüce Mustafa Sempozyumu

İzmir Akdeniz Akademisi 2-5 Haziran 2016 tarihlerinde “Börklüce Mustafa Sempozyumu” düzenledi. Yoğun bir ilgi gören, katılımın 243 kişilik Ahmet Adnan Saygun Sanat ve Kültür Merkezi küçük salonunun dışına taşıdığı, kimi zaman fuayede kurulan ekran önünde salondakinden daha fazla izleyicinin olduğu sempozyum, hareketli tartışmalar, çatışmalar ve tepkilere sahne oldu.

“Niye Börklüce Mustafa Sempozyumu?” sorusunun iki cevabı var. İlki, ayaklanmanın 600. yıldönümü olması ve bu çerçevede tarih araştırmalarının konusu olduğu kadar geçen altı yüzyıla rağmen ayaklanmanın günümüz kültür, folklor, edebiyat ve siyasetinde süregelen muhalif, isyancı ve devrimci mirası. İkinci ise 1970’lerle birlikte içine girdiğimiz kapitalizmin uzun bunalımı, özellikle 2008 sonrasında ağırlaşan şartlar ile toplumsal hareketliliğin artması. Tunus, Mısır, Yunanistan, İspanya başta olmak üzere Akdeniz’i sarsan ayaklanmalar, Türkiye’de Gezi ayaklanması, ABD’de *Occupy* hareketi, Fransa’da *Nuit debout* eylemleri ve benzerlerinin tarihsel bir perspektifte ayaklanmaları ve adaletsiz düzeni değiştirmek üzere mücadele edenleri yeniden gündeme getirmesi.

Sempozyum Düzenleme Kurulu bu bağlamda ayaklanmayı ele alırken şöyle bir perspektif geliştirdi: 1416 yılında, İzmir’in Karaburun köylüleri, ortaklık ve ortak kullanım talepleriyle Börklüce Mustafa önderliğinde ayaklandılar. İzmir’de başlayan bu toplumsal hareketliliğin Ege’nin her iki yakasına uzanan etkileri oldu. Dolayısıyla bu ayaklanma İzmir ve Akdeniz’i yeniden yeni bir perspektifle ele almak

için önemli bir fırsat sunuyor. Diğer taraftan, genellikle, 1416 Ayaklanması Şeyh Bedreddin’in adıyla anılıyor. Oysa, bu büyük başkaldırının tarihini belli kişilerin değil, isyana kalkışan tüm etmenlerin ve onları harekete geçiren tüm yerel dinamiklerle iktisadi ve toplumsal koşulların tarihi olarak ele almak yenilikçi bir yaklaşım sağlıyor. Buradan yola çıkarak iktisadi ve toplumsal dinamikler çerçevesinde Börklüce Mustafa ayaklanmasını düşünmek, İzmir ve Karaburun’daki bu toplumsal hareketliliğin özgünlüklerini tartışmak, bunu da genel olarak Anadolu, Balkanlar ve Akdeniz bağlamındaki dinamiklerle gündeme getirmek sempozyumun temel hedefleriydi.

Sempozyumda hem davetli konuşmacılar hem de duyuruya bildiri önerisi gönderenler arasından Düzenleme Kurulunca seçilen konuşmacılar yer aldı. Üniversite içi ve dışından, tarih disiplini içi ve dışından ve farklı sosyal bilim alanlarından geliştirilen perspektifler bağlamında kavramsal ve uygulamalı çalışmalar sunuldu. Konuşmacılar ve dinleyiciler arasındaki ilişki biraz çatışmalı olsa da sempozyum Börklüce Mustafa meselesini konuşmaya yönelik yeni bir dil arayışını da gündeme getirdi: Akademik tarih yazımı ve akademi dışı tarih yazımı hem kendi içlerinde hem de birbirleri ile çatışma halinde kendilerine ifade yolları aradılar.

Bu bağlamda tarih yazımı metodolojisi neredeyse tüm katılımcılar tarafından sorgulanmış oldu. Börklüce Mustafa döneminde İzmir ve çevresindeki gelişmeleri Akdeniz ve Avrupa’daki iktisadi ve toplumsal gelişmelerle karşılaştırma deneyim ve önerileri çok doyurucu olmasa da gündeme geldi; ama bu tür yaklaşımlara karşı Osmanlı toplumunun kendine özgülüğü vurgusu altında geleneksel akademik tarih yazımının yerel dinamikleri evrensel dinamiklere yeğ

tutan katı tutumu da kendini gösterdi. Aynı çatışmanın diğer bir yansıması, kavramsal çerçeve üzerinden ilerlemeye çalışan tarih yazıcılığı ile kaynağı ve arşiv belgesini yücelten tarih yazıcılığı arasında gündeme geldi. Bir taraftan ayaklanma ve Börklüce Mustafa üzerine kaynakların sınırlı olmasını hatta olmamasını vurgulayan görüşler, diğer taraftan var olan ya da bilinen sınırlı kaynağın yorumlanmasında yaşanan tartışmalar ön plana çıktı. Ama yine kavramsal yaklaşımla arşiv malzemesinin karşılıklı diyalogu üzerine kurulu çalışmalar soru formüle etmenin cevabı vermekten daha önemli olduğunu ortaya koyarak yeni perspektifler çizebildiler.

Bunlarla birlikte sempozyum boyunca ana gerilimin Weber-Sombart geleneğini izleyen zihniyet tarihi ile Marksist geleneği izleyen tarihsel maddeci yaklaşımlar arasında yaşadığını söylemek gerekir: Halk isyanı din temelli (mehdici) hareketlere mi yoksa iktisadi ve toplumsal koşullara mı bağlı olarak çıkar? Osmanlı ve Türkiye tarihi çalışmalarına zaten hâkim olan zihniyeti tarihsel gelişmede sürükleyici gören tarihçilik karşısında özellikle “ayaklanmanın ve ortaklık taleplerinin arka planındaki iktisadi ve toplumsal dinamikler” oturumu ve “sol ilahiyat” üzerine sunulan bildiriler tarihi hem çelişki ve sınıf çatışmalarıyla okuyan ama aynı zamanda bunların siyasi ve ideolojik etkileşimlerini de tartışan tarihsel maddeci perspektifi tekrar gündeme getirdi; bunu daha çok kavramsal çerçeve ile sınırlı kalsa da akademik tarihçiliğin henüz ilk basamaklarında bulunan yüksek lisans veya doktora öğrencileri de izledi. Sempozyum bu yönüyle (Cumhuriyet’in ilk yıllarında akademi dışında farklı bir kulvarda farklı bir dille konuşan Kerim Sadi, Muhittin Birgen, İsmail Hüsrev Tökin, Hikmet Kıvılcımlı gibi) hem Osmanlı tarihi hem de Börklüce ayaklanmasının

yeniden ele alınması için yeni yaklaşımlar ve açılımlar ortaya koydu.

Alp Yücel Kaya, Ege Üniversitesi, İktisat Bölümü

International Börklüce Mustafa Symposium

The rebellions of Börklüce Mustafa and Sheikh Bedreddin in 1416 pose some of the most challenging historiographic and religio-historical problems related to early Ottoman religious and political history. To commemorate the six-hundredth anniversary of the rebellions, Izmir Metropolitan Municipality declared 2016 the “Year of Börklüce Mustafa” and organized a series of social and cultural events, including an international Börklüce Mustafa Symposium under the auspices of the Izmir Mediterranean Academy.

The Symposium Organizing Committee intended to considerably widen the exploration of the Börklüce Mustafa and Sheikh Bedreddin rebellions by inviting contributions in several crucial areas in the study of the 14th to early 15th century Europe, Mediterranean, Anatolia and the Balkans. These ranged from the general economic and social dynamics and transformations in these diverse regions during this period, to the actual social, religious and philosophical dimensions of the rebellions and their historical topography and geography, as well as other Balkan and Anatolian uprisings which could be usefully explored from their historical perspective.

Such a widened historical, socio-economic and religio-philosophical contextualization of the 1416 revolts has to be welcomed, given that previous studies and conference events investigating this problematic tended to focus predominantly on

the figure of Sheikh Bedreddin and his writings and world-view. The inaugural presentations of professors Ahmet Arslan and Ahmet Yaşar Ocak, which treated the rebellions in the broader context of Ottoman religious and intellectual history, were followed by sessions on the historiography of and widening source base for the dramatic political and religious transformations in the Balkan and Anatolia in the early fifteenth century. Inevitably, the authorship and provenance of *Tasvirü'l-Kulûb*, a work ascribed to Börklüce Mustafa, triggered some intense discussions – research and debates on this text seem bound to continue and premature conclusions should not precede its further text-critical study and a proper critical edition.

The sessions on the socio-political and socio-economic dynamics in Europe and the Mediterranean, on one hand, and specifically in Anatolia, the Balkans and the Izmir/Karaburun region, in the 14th to the early 15th-century, included a series of up-to-date and incisive presentations which approached the problematic from a variety of interpretative angles. These sessions also materialized one of the principal aims of the symposium: to integrate new methodological and theoretical approaches to the study of the uprisings and social crises of the early Ottoman era, including investigation of demographic processes, tax-rebellions, the changing situation and reactions of the urban and rural poor, evidence of evolving ideas of collectivism and common use of property.

While analyses of the immediate historical context of the 1416 revolts (the Ottoman interregnum, political alliances in the Deliorman and Wallachia, etc.) found their deserved place in the symposium program, especially interesting and innovative were those presentations which offered

scrutinies of unknown or little-known relevant archaeological and written data from the Deliorman and Thrace. Such innovative contributions offered very valuable new material for a better understanding of the historical geography and topography of the revolts.

The sessions on the religious and philosophical dimensions of the rebellions were predictably wide-ranging and provoked some vigorous debates and exchanges. Contributions in this sphere of study varied their focus from investigations of earlier Christian heterodoxy and heresy in the Balkans and Anatolia (and in the Aegean coastal area), religious and philosophical trends in the late Byzantine and early Ottoman eras and possible interactions between the rebellions' instigators and participants with contemporary broader trends of apocalypticism and ecumenism. The final sessions which treated the rebellions in the much wider context of popular uprisings in the Ottoman era and current popular protest movements in Turkey raised a number of vital research and ideological questions which deserve to be re-visited in future similar symposiums. These major questions include, among others, the validity of employing terms such "heresy" and "heterodoxy" in Ottoman religio-political contexts, the application of approaches deriving from the study of Christian liberation theology in the exploration of the religious agendas of Ottoman-era popular protest outbreaks and movements and bringing closer together the results and approaches in the study of European medieval and early modern protest and rebellion to the corresponding developments in the Ottoman empire.

Undoubtedly, the volume of the symposium proceedings will offer a rich and highly needed contribution to the further study of all these major

problems related to medieval and early modern European and Ottoman religious and political history. The symposium organizers should be congratulated for the realization of this impressive event, which succeeded in bringing together a rich variety of topics as well as diverse new or little-examined primary source material.

Yuri Stoyanov, University of London, SOAS

Akdeniz'in Kıyısında: Körfezin Değerleri

İzmir Akdeniz Akademisi, Akdeniz'in dünya içindeki yerini, İzmir'in Akdeniz ile ilişkisini ortaya koyarken bunu İzmir'in geleceğine bakıp anlamak perspektifiyle yapmaktadır. Bu doğrultuda 2016 yılında İzmir Körfezi'ni İzmirliilerin gündemine taşıma stratejisini benimsenmiş; "Akdeniz'in Kıyısında" üst başlığı altında Körfez'e ilişkin ekolojik, tarihsel, ticari, kentleşme, kültürel, sosyal ve uluslararası boyutlarıyla bir dizi panel düzenlemek fikri ortaya çıkmıştır. Bu değerlerin farkına varmak, bunları yeşertmek ve korumak için bilginin kentli ile paylaşılması, İzmir Akdeniz Akademisi'nin ana hedeflerinden birisidir. Akademi aynı zamanda karar vericiler, akademisyenler ve kentli arasında bilgi akışını sağlamayı amaçlayan bir misyon üstlenmiştir.

Bu bağlamda 26 Mart 2016'da düzenlenen "Körfez'in Değerleri" panelinde akademisyenler Körfez'in canlılığından, Kuş Cenneti'ne, kıyı dalyanlarından, balıkçı kooperatiflerine ve Körfez'in koruma alanlarına uzanan deneyimlerini ve bilgilerini bizlerle paylaştılar.

"Büyük Kanal Projesi Öncesi ve Sonrası: İzmir Körfezi'nin Canlılığı" üzerine konuşan Prof. Dr. Bülent Cihangir, 2000'li yılların başında

"Büyük Kanal Projesi" kapsamında devreye alınan Atık Su Arıtma Tesisi sayesinde, İzmir kentinin büyük bir "ayıbından" önemli ölçüde kurtulmuş bulunduğunu ifade etmiştir. Sunumunda insan eliyle kirletilmiş denizel ekosistemin geçmişten günümüze değişimini görsel veriler eşliğinde aktarmıştır.

Ekolojik anlamda Körfez'in yakın geçmişimizden günümüze değişimlerini ana hatları ile çizen bu sunumdan sonra Prof. Dr. Mehmet Sıkı "İzmir Kuş Cenneti'ne Kuş Bakışı" başlıklı konuşmasında ulusal ve uluslararası yasa ve sözleşmelerle koruma altında olan Gediz Deltası'nda bulunan Kuş Cenneti'ne yakından bakmış ve sorumluluklarımızı aktarmıştır. İzmir'in doğaya açılan açık hava müzesi ve canlı doğal laboratuvarı niteliğinde olan bu alanın Türkiye'de gözlenen 474 kuş türünden 248'ine ev sahipliği yaptığı; İzmir Kuş Cenneti'nde kuşlardan başka yaban domuzu, tilki, çakal, tavşan, kirpi, gelincik, porsuk, sansar gibi memelilerin de yaşamakta olduğu bilgisini paylaşmıştır. Ömrünü bu alanın korunmasına adanmış bir akademisyenden biyo-çeşitliliğin önemi ve korunması hakkındaki deneyimlerini dinlemenin insanları gerçekten çok etkilemiş olduğunu eklemek isterim.

Gediz Deltası'nda yer alan lagüner alanları "Körfez'in Kıyı Dalyanları" sunumunda Prof. Dr. Zafer Tosunoğlu aktarmıştır. İzmir Körfezi'nin kuzeyinde yer alan Gediz Deltası'nda oluşan lagüner ve dalyanların sırasıyla Kırdeniz, Homa, Çilazmak ve Ragıppaşa ile güneyde Çakalburnu Dalyanı olduğu bilgisini veren Tosunoğlu, bunlardan sadece Homa Dalyanı'nın çalışır olduğunu belirtmiştir. "Körfezin Balıkçı Kooperatifleri", Doç. Dr. Vahdet Ünal tarafından sunulmuştur. Sunumda kıyı boyunca dizilmiş, kentli ile balıkçıyı, kara ile denizi birleştiren mezat yerlerinin deniz kültürünün bir parçası olduğunu

vurgulanmıştır. Doç. Dr. Harun Güçlüsoy'un "Körfez'in Korunan Alanları" sunumunda, bu alanların yaşamsal, çevresel, ekonomik, kültürel ve sosyal faydaları ile İzmir Körfezi'ndeki mevcut (örneğin, Foça Özel Çevre Koruma Bölgesi) ve önerilen (örneğin, Karaburun Yarımadası Özel Çevre Koruma Bölgesi) koruma alanlarıyla, gelecekte yapılması gerekli faaliyetler hakkında bilgiler paylaşılmıştır.

Akdeniz'in Kıyısında: İzmir Körfezi'nde Deniz Kültürü

Henüz sıcakların bastırmadığı 14 Haziran 2016 günü düzenlenen "İzmir Körfezi'nde Deniz Kültürü" panelinin amacı, kavurucu olacağını tahmin ettiğimiz yaza bir serinlik getirmesi idi.

İzmir Akdeniz Akademisi olarak, İzmir Körfezi'nin çevresine kattığı ekolojik, tarihsel, ekonomik ve sosyal değerleri, Akdeniz Havzası içindeki etkisini de ele alarak, 2016'da bir dizi etkinlikle ele aldık. İzmir kenti söz konusu olduğunda yaşam kalitesini belirleyen en önemli olgu, deniz ve denizle kurulan ilişki biçimi, yani "deniz kültürü"dür. "İzmir Körfezi'nde Deniz Kültürü" panelinde İzmir Körfezi'nin sualtı, su üstü aktiviteleri ve kıyıları hakkındaki mevcut durumu, projeleri ve planlamaları ele alındı.

2012 yılında İç Körfez kıyısında başlayan "İzmirdeniz Projesi: Kıyı Kullanımını Artırma Olanakları ve Kısıtlılıklar", proje koordinatörü Hasibe Velibeyoğlu tarafından sunuldu. Sunumda İzmirdeniz Projesi'nin kapsamı, bugüne kadar yapılan çalışmalar, tasarım yoluyla kıyı kullanıcılarına sunulan olanaklar ve projenin prosedürel açıdan taşıdığı kısıtlılıklar katılımcılarla paylaşıldı. Kentlinin aktif olarak katıldığı, dinleyiciler tarafından çokça soru sorulan ve bolca öneri yapılan tartışma bölümünde bu paylaşımın projenin hayata geçirilme safhasında yapılmasının kentli açısından

olumlu bir etkisi olduğu gözlemlendi.

"İzmir Körfezi'ndeki Aktiviteler ve İmkânlar" ise Türkiye Yelken Federasyonu İzmir Temsilcisi Hakan Kütük tarafından sunuldu. Yelken sporunun İzmir Körfezi'nde geliştirilmesine yönelik çalışmalara hız kazandırılması gerekliliğini ortaya koyan Kütük, yelken sporunun son derece güvenli ve sakatlığı en az olan sporlardan biri olduğunu, yelken kullanıcısına karar verme yeteneği de kazandırması açısından özellikle çocuk ve gençler için yaygınlaştırılması gerektiğini vurguladı. Körfez'de yelkenin dışında sörf ve kayt sörf gibi diğer sporların arttığını da bu sunumda öğrendik. İç Körfez'de deniz kirliliğinin her geçen gün azalmasıyla farklı branşlarda su sporu yapan sporcuların, kurumların artırılması, tartışma bölümünde gündeme geldi. Özellikle İç Körfez'de kayak kültürünün geliştirilmesi, tarihsel olarak Körfez'de var olmuş İzmir kayıklarının günümüze taşınması isteği vurgulandı. İç Körfez'de yapılacak olan kıyı tasarımlarında, yelken, sörf, kayak, vb. araçlar için kentlinin rahatça kullanabileceği kıyı alanların planlanması isteği vurgulandı.

"Körfez'de Su Altında Zaman Geçirmek" adlı sunumu yapan Barış Şendemir ve Murat Kaptan, Körfez'in mavi bayraklı plajları, çevresindeki değerleri ve sualtındaki zengin fauna ve florasıyla cazip bir çekim alanı olduğunu dile getirdiler. Körfez'in ekolojik karakterini İzmirli ve İzmir'in dışından gelen meraklılara ilgi odağı haline gelen scuba dalışları ve su altı fotoğrafçılığı gibi etkinlikleri gösteren sunumlar eşliğinde anlattılar. Karaburun bölgesinde sportif dalış eğitimleri veren Barış Şendemir'in ve İzmir Büyükşehir Belediyesi Gençlik ve Spor Kulübü'nde sualtı görüntüleme takımında takım kaptanlığı ve antrenörlük yapan Murat Kaptan'ın aktivitelerini paylaşmaları kentli için

somut örnekler görmeleri açısından önemliydi.

Paylaşılan bilgilerin hayatımıza girmesi ile zenginleşecek deniz kültürümüzün başka alanlarda da devam etmesi dileğiyle.

Güzel Yücel Gier, Dokuz Eylül Üniversitesi, Deniz Bilimleri ve Teknoloji Enstitüsü

İyi Tasarım/Good Design İzmir

İtiraz etmeyen, statik bir sosyal varlık olarak yaşamını sürdüren bir kişiysek, tasarıma yatkın bir zihin yapısına sahip olduğumuzu söylemek zor. Tasarımın temelinde, öncekini, daha önce yapılmış olanı görmek, onun varlığını aşacak önermelerde bulunmak yatıyor. Bu yeteneğe sahip olan “şey” bir şehirse eğer, o şehirde yaşayanları da bağlayan bir dinamizmden söz etmeye başlarız. İyi Tasarım/Good Design İzmir’e ilişkin yaptığım yorumların çoğunda, bir şehrin vizyonuna “tasarım kenti olmak” gibi bir arzuyu/hedefi koymasının çok önemli olduğunu vurguladım. Bu hedefle hareket eden şehir geleceğe kalma mücadelesine önde başlar.

Bu vizyonun gereklerini yerine getirmek, bu doğrultuda adımlar atmak elbette çok daha önemli. İyi Tasarım/Good Design İzmir büyük bir buluşma. Etkinliğin programı sayfa sayfa önüme dökülmeye başladıkça işin boyutunu daha iyi kavradım. Düşünün daha bu ilk etkinlik... Önümüzdeki yıllarda, etkinliğin kavramsal çerçevesini çok daha önceden açıklayabildiğimiz günlerde karşılaşacağımız ilgi daha da büyük olacak, eminim. Tabii bunun uluslararası boyutu, Akdeniz ülkeleri de var. O günlere şimdiden hazırlanmak gerek.

Üniversitedeyken, üyesi olduğum amatör tiyatro grubu için bir afiş tasarladım. Bu tasarım işi o kadar büyüdü ki, bitirme tezimi afiş tasarımı konusunda verdim. O tez için usta tasarımcı Mengü Ertel’in atölyesinde yattım

kalktım. Bir öğrenci olarak o dönemde yaşadığım sıkıntıyı şöyle özetleyebilirim: Çok şey tasarlıyordum ama neler tasarladığımı kimse bilmiyordu. Fakültelerin yıl sonu sergilerini gezenler dışında kimse ne yaptığımı görmüyordu. Bu yıl birincisi düzenlenen Üniversiteler Tasarım Sanat Bölümleri Mezuniyet Projeleri Sergisi/UTAS mesela... Tasarım kafa yoran öğrencilerin, büyük bir etkinlik kapsamında kendilerini gösterebilecekleri, seslerini duyurabilecekleri disiplinlerarası bir sergi. Tasarımla ilgili vizyonu olan İzmir’de nasıl bir insan kaynağı yetiştiğinin en önemli göstergelerinden biri de bu sergi.

İyi Tasarım/Good Design İzmir’in programına baktığımızda, daha önce denemeleri yapılan tasarımı sokağa çıkarma, şehre dökme gayretinin örneklerini görüyoruz. İç Mimarlar Odası’nın Alsancak Vapur İskelesi önündeki atölyesi, Endüstriyel Tasarımcılar Meslek Kuruluşu’nun İyi Tasarım Otobüsü 4T’nin İzmir’in Tasarım Rotası Gezisi gibi etkinliklere önümüzdeki yıllarda yenileri eklenecek. Güzel olan bunların şimdi bir arada, gelecek vaat eden bir organizasyonun çatısı altında gerçekleştiriliyor olması.

Tasarım konusunda İzmir çitayı yükseltiyor. Bu yükselişte, dört çalışma alanından birini tasarım olarak belirleyen İzmir Akdeniz Akademisi’nin rolünün altını her seferinde çizmek lazım. Büyük bir oluşum, ürün veren bir oluşum. Buraya katkı sunan herkesi, her kurumu, her sivil toplum örgütünü sevgi ve saygıyla kucaklıyorum.

İlk İyi Tasarım/Good Design İzmir etkinliği “Çıktı/Output” kavramsal çerçevesiyle 17-19 Kasım 2016’da düzenlendi. Etkinlik ve atölye programları ile açılan sergilerle ilgili ayrıntılı bilgiye İzmir Akdeniz Akademisi websitesinden erişebilir: <http://www.izmeda.org/Pages/EtkinlikDetay.aspx?id=2121>

Mansur Tansu Gülaydın